

Citation:

A.J. Wensinck, Levensbericht D. Plooi, in:
Jaarboek, 1935-1936, Amsterdam, pp. 235-238

LEVENSBERICHT

VAN

D. PLOOIJ

(14 April 1877—5 Juli 1935)

Het overlijden van ons medelid Plooi, door een plotseligen dood weggenomen eenige weken nadat hij, schijnbaar in volle kracht, als spreker op deze plaats had gestaan, beteekent een slag voor zijn gezin, een gevoelig verlies voor onze Akademie en voor de nieuw-testamentische en oud-christelijke studiën in het algemeen. Sinds zijn benoeming tot lid, in 1924, behoorde hij tot de getrouwe bezoekers onzer vergaderingen, tot de geregelde sprekers, en tot de ijverigste medewerkers aan onze publicaties. Eenige maanden geleden verscheen in de *Verhandelingen* het vierde deel zijner, in samenwerking met Rev. A. C. Phillips en met onzen correspondent Barnouw bezorgde tekstuitgave van het luiksche *Diatessaron* met een uitgebreid textcritisch apparaat — het vierde deel, waardoor nagenoeg de helft der publicatie voltooid werd. Het is te hopen, dat zijn medewerkers, hoezeer zij hem zullen missen, zijn arbeid zullen voortzetten en ten einde brengen, niet alleen uit piëteit, doch tevens in het besef van de beteekenis van het werk, dat zijn eigendom en het hoofdwerk van zijn leven was.

Inderdaad zijn levenswerk. Want zijn belangstelling, hoe ruim ook, had haar middelpunt in het Nieuwe Testament, *regnum aeternum* zooals hij het noemde in zijn inaugureele oratie te Utrecht.

Het had niet steeds geschenen, dat op dit gebied zijn centrum zou liggen. De jaren volgende op zijn promotie bevatten van het toekomstig verloop zijner studiën nauwelijks een voor teken. Het feit is gemakkelijk te verklaren. Problemen als die hem later geheel zouden in beslag nemen, bekleedden geen plaats van beteekenis in

de studie van het Nieuwe Testament zooals deze georiënteerd was te Leiden gedurende Plooijs studietijd aldaar. Hij erlangde zijn wetenschappelijke bevrediging eerst, nadat hij in de richting der engelsche school de zijne gevonden had. Hiertoe werkte vooral mede zijn persoonlijke kennismaking, omstreeks 1910, met Rendel Harris, sindsdien zijn meester en vriend, wiens onderzoekingen hem telkens tot zelfstandige navolging inspireerden.

Harris had toen juist in zijn particuliere verzameling syrische handschriften den oud-christelijken hymnenbundel ontdekt, waarin hij, dank zijn belezenheid zelfs in onbekende literatuur, terstond de verloren gewaande zgn. Oden van Salomo herkende. Deze ontdekking opende een stroom van onderzoekingen, waaraan theologen en literatoren uit vele landen als in wedstrijd deelnamen. Ook Plooi liet zich niet onbetuigd. Zijn kennis van het geheele gebied der oud-christelijke geschriften stelde hem in staat tot het geven van een reeks waardevolle studies tot verklaring van markante begrippen, riten en beelden der Oden, zooals de *descensus ad inferos*, de oranten-houding, de boom der bitterheid.

Toen, na eenige jaren van discussie en onderzoek, de meeningen omtrent de Oden een voorloopige afsluiting hadden bereikt, keerde Plooijs belangstelling zich naar het Nieuwe Testament zelf. Zoo- wel zijn contact met de engelsche school als de, vooral met en door Harnack's onderzoekingen ingetreden kentering in de waardeering van de traditie, gaven hem een vaste basis en tevens een nieuwen impuls. In zijn Chronologie van het leven van Paulus (1918) bracht hij alle bereikbare gegevens over de loopbaan van den apostel in onderling verband, onder voortdurende toetsing aan die van literatuur en epigraphiek.

Voortaan zouden de problemen van het Nieuwe Testament, in het bijzonder die van den text der Evangeliën, hem niet meer loslaten. Door Harnack's boek over Marcion (1921) werd de aandacht der textcritiek opnieuw gericht op de afwijkingen van den textus receptus der evangeliën, die voornamelijk voorkomen in codex Bezae, den hoofdvertegenwoordiger van den zoogenaamden wester- schen text. Het was het raadsel van den oorsprong van dezen text

dat Plooiy aanzette tot een plan van onderzoek, waaraan een aantal belangstellenden, in de eerste plaats hijzelf en Rendel Harris, zouden samenwerken. Dit plan leidde tot de oprichting van de Bezan Club, een corresponderend genootschap, waarin een dertigtal nieuw-testamentici van verschillende nationaliteit, onder wie ons medelid van Ginneken, zitting namen en van gedachten wisselden door middel van een bulletin.

De werkzaamheden van dit genootschap konden onder geen gelukkiger omen geopend worden dan dat van Plooiy's ontdekking van de beteekenis der middelnederlandsche evangeliënharmonie, bekend als het luiksche Diatessaron. Deze vondst is karakteristiek voor Plooiy's speurzin. Eigenlijk is vondst niet het juiste woord. Het luiksche handschrift toch was reeds tweemaal uitgegeven en ten minste twee maal was er door theologische autoriteiten op gewezen dat hier materiaal voor de textgeschiedenis der evangeliën lag, waard om nader onderzocht te worden. Eerst Plooiy vatte dit onderzoek aan, gedreven door zijn intuïtie, en met het resultaat dat niet alleen de middelnederlandsche evangeliënharmonie, maar vooral haar verwantschap en afkomst, opgevoerd tot de derde eeuw, als vraagstuk naar voren schoof en de algemeene belangstelling der texthistorici opeischte. Had men tot dusver zich neergelegd bij de voetstoots aanvaarde opvatting dat de westersche evangeliënharmonieën op het latijnsche diatessaron van den codex fuldensis teruggingen, Plooiy toonde aan dat een oudere latijnsche text aan het luiksche diatessaron moest ten grondslag liggen, die dicht bij het syrische orgineel stond. Van een veelal aangenomen grieksch orgineel van Tatianus' werk vond hij geen spoor.

Het voorloopig resultaat van zijn onderzoek legde Plooiy neer in *A Primitive Text of the Diatessaron* (uit 1923), weldra gevolgd door *A Further Study of the Liège Diatessaron* (1925).

Het is niet van deze plaats om de uit Plooiy's conclusies voortvloeiende quaesties aan te roeren en evenmin om de vraag te bespreken in hoeverre ze een algemeen aanvaarde beantwoording gevonden hebben. Het schijnt mij dat de consensus op zijn hand is. Hij zelf vond in het onderwerp aanleiding tot de nieuwe uitgave

van den luikschen text dien ik straks noemde. Zijn talrijke mededeelingen ¹⁾ aan onze Akademie, betroffen in den regel detailquaesties die met het hoofdwerk en liefst ook met zijn hoofdstelling — den syrischen oorsprong van het Diatessaron van Tatianus — samenhangen.

Midden in dit werk vond hij een dood, die met zijn ongemeen werkzaam leven meer in overeenstemming schijnt dan een lang ziekbed geweest zou zijn. Ieder, die met hem in aanraking kwam, ontving den indruk van een tintelenden geest. Zijn niet te stuiten activiteit vervulde met bewondering hen, die wisten hoezeer zijn tijd in beslag genomen was, eerst door zijn predikantschap, later door zijn dubbelen leerstoel. Eenmaal is de zware taak ook hem te zwaar geworden. Maar zelfs gedurende dien tijd van gedwongen rust verlieten hem niet de blijmoedige opgewektheid en de levendigheid, die zijn sprekendste karaktertrekken waren. Als geleerde kenmerkten hem daarnaast voornamelijk de scherpzinnigheid en de speurzin, die hem deden vinden wat anderen verborgen bleef.

¹⁾ Ook zijn laatste, voorgedragen in de Juni-vergadering, 1935, onder den titel *Een fragment van Tatianus' Diatessaron in het Grieksch*.

A. J. WENSINCK